

I. Disposicions generals

CAP DE L'ESTAT

750 LLEI 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta. («BOE» 11, de 12-1-1996.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei.
Sapiguen: Que les Corts Generals han aprovat la Llei següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1. Justificació de la reforma

Els drets atorgats als ciutadans pels articles 24 i 25 de la Constitució són corol·lari evident de la concepció social o assistencial de l'Estat democràtic de dret, tal com ha estat configurat per la nostra norma fonamental. En lògica coherència amb els continguts d'aquests preceptes constitucionals, i per tal d'assegurar a totes les persones l'accés a la tutela judicial efectiva, l'article 119 del mateix text constitucional preveu que la justícia ha de ser gratuïta quan ho disposi la llei i, en tot cas, respecte als qui acreditin insuficiència de recursos per litigar. Amb tot això, la nostra norma fonamental dissenya un marc constitucional regulador del dret a la tutela judicial que inclou, per part de l'Estat, una activitat prestacional encaminada a la provisió dels mitjans necessaris per fer que aquest dret sigui real i efectiu fins i tot quan qui vulgui exercir-lo no tingui recursos econòmics.

Suprimides per la Llei 25/1986 les taxes judicials, el nucli dels costos econòmics derivats de l'accés a la tutela judicial està determinat per la intervenció en aquest, per imperatiu legal, la majoria de vegades, de professionals especialitzats en la defensa i representació dels drets i interessos legítims. Efectivament, una vegada que l'Estat ha renunciat a la percepció de qualsevol quantitat per l'accés a l'aparell judicial, són els honoraris d'advocats, de procuradors i, si s'escau, de qualssevol altres professionals, així com el cost de l'obtenció de les proves documentals o pericials necessàries, els que impliquen un cost econòmic inassumible per als ciutadans que no disposen dels recursos econòmics necessaris per fer-los front.

La previsió constitucional de l'article 119 ha estat objecte de desplegament per la Llei orgànica 6/1985, del poder judicial, que als articles 20.2 i 440.2 recull el mandat constitucional i remet, per a la regulació del sistema de justícia gratuïta, a la llei ordinària. En virtut d'aquesta reserva de llei, correspon al legislador ordinari donar compliment a l'encàrrec constitucional que s'articuli un sistema de justícia gratuïta per als qui no tinguin recursos.

2. Vocació unificadora

A aquesta finalitat respon aquesta Llei, l'objecte de la qual és regular un sistema de justícia gratuïta que permeti als ciutadans que acreditin insuficiència de recursos per litigar, proveir-se dels professionals necessaris per accedir a la tutela judicial efectiva i veure adequadament defensats els seus drets i interessos legítims. Es tracta, doncs, d'una llei els beneficiaris i destinataris directes de la qual són tots els ciutadans que pretenguin accedir a la tutela judicial efectiva i se'ls obstaculitzi aquest accés amb motiu de la seva situació econòmica. Per tant, la finalitat és garantir l'accés a la justícia en condicions d'igualtat a tots els ciutadans.

Davant la dispersa legislació processal que fins ara ha regulat la justícia gratuïta, aquesta norma unifica en si mateixa el nou sistema legal de justícia gratuïta; així doncs, tal com va entendre la cambra baixa en aprovar per unanimitat en la sessió celebrada el 10 de maig de 1994 la moció conseqüència d'interpel·lació presentada pel Grup Parlamentari Federal Izquierda Unida-Iniciativa per Catalunya, ratificada per la Resolució de 9 de febrer de 1995, aquesta Llei regula un sistema únic, concentrat en una sola norma, amb les lògiques conseqüències de claredat i certesa que redunden, en definitiva, en un increment de la seguretat jurídica.

3. Ampliació del contingut material del dret

Per tal de remoure els obstacles que impedeixen que els ciutadans més desprotegits accedeixin a la tutela judicial efectiva en condicions d'igualtat, aquesta Llei representa una notable transformació en el contingut material del dret a l'assistència jurídica gratuïta, i el configura de manera més àmplia.

Efectivament, davant els beneficis fins ara recollits per la Llei d'enjudiciament civil, el nou sistema configura un dret més complet i, per tant, que garanteix més bé la igualtat de les parts en el procés, i elimina onerositats excessives que no són sinó negacions pràctiques d'aquella; així doncs, als beneficis consagrats pel nostre ordenament jurídic com a propis del dret a l'assistència jurídica gratuïta, la Llei hi afegeix noves prestacions com ara l'assessorament i l'orientació previs a la iniciació del procés -cosa que ha d'evitar moltes vegades litigis artificials tan costosos en tots els sentits per a la justícia-, l'assistència pericial en aquest i la reducció substancial del cost per a l'obtenció d'escriptures i documents notariais i dels documents emanats dels registres públics, que puguin ser necessaris per a les parts en el procés.

4. El reconeixement del dret

De la mateixa manera, la Llei suposa un pas més en la protecció d'aquests ciutadans més desfavorits que necessiten accedir a la tutela judicial per veure realitzades les seves legítimes pretensions o defensats els seus drets.

Sota l'àmplia llibertat de configuració legal que deriva de l'article 119 de la Constitució espanyola -llibertat que el

nostre Tribunal Constitucional va reconèixer expressament, aquesta Llei arriba més lluny que el sistema anterior en adoptar els criteris per reconèixer el dret d'assistència jurídica gratuïta, amb l'establiment d'un doble mecanisme: d'una banda, un criteri objectiu per al reconeixement del dret, basat en la situació econòmica dels sol·licitants, i complementat per un mecanisme flexible d'apreciació subjectiva d'acord amb la nostra jurisprudència constitucional, que possibilita fer el reconeixement excepcional del dret a persones la situació econòmica de les quals excedeix el mòdul legal però que, tanmateix, afronten unes circumstàncies d'una o altra índole que han de ser ponderades i que fan convenient aquest reconeixement. En aquests segons supòsits excepcionals, i aquí hi ha precisament la diferència amb el règim que la Llei d'enjudiciament civil tenia establert fins avui, l'extensió del dret pot arribar a ser total, incloent-hi totes les prestacions que l'integren.

Sense perjudici d'això, queda sempre garantit el dret dels interessats a la lliure designació d'advocat i procurador.

5. Actuació administrativa

Tot i que l'avaluació del compliment dels requisits per gaudir del dret a l'assistència jurídica gratuïta no és en sentit estricte una funció jurisdiccional, així s'ha mantingut tradicionalment en la nostra legislació processal.

Lluny d'aquesta concepció, constitueix un propòsit essencial de la Llei la «desjudicialització» del procediment per reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta, i així s'opta per les pautes més modernes que configuren aquesta funció, com una activitat essencialment administrativa.

La translació del reconeixement del dret a seu administrativa respon a dos motius: en primer lloc, es descarrega els jutjats i tribunals d'una tasca que queda fora dels marges constitucionals de l'exercici de la potestat jurisdiccional i, en segon lloc, s'agilita la resolució de les sol·licituds dels ciutadans mitjançant una tramitació sumària i normalitzada. Per tant, el reconeixement del dret passa a convertir-se en una funció que descansa sobre el treball previ dels col·legis professionals, que inicien la tramitació ordinària de les sol·licituds, analitzen les pretensions i acorden designacions o denegacions provisionals, i, d'altra banda, sobre l'actuació d'uns nous òrgans administratius, les comissions d'assistència jurídica gratuïta, com a òrgans formalment responsables de la decisió final, i en la composició de les quals hi ha representades les instàncies interventores en el procés.

Això no significa que els òrgans jurisdiccionals perdin tot el seu pes en el reconeixement, ja que la Llei garanteix suficientment el control judicial sobre l'aplicació efectiva del dret, i habilita aquells per decidir sobre aquest, en la via de recurs.

6. Finançament públic

Aquest objectiu legal de proporcionar als ciutadans que ho requereixin un sistema ràpid i eficaç de justícia gratuïta s'articula, com fins ara, sobre la base d'un servei públic, prestat per l'advocacia i la procuradoria, finançat amb fons igualment públics. De fet, de conformitat amb la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans i del nostre Tribunal Constitucional, l'Estat és el responsable del recte funcionament del servei per la sola obligació constitucional de proveir la defensa dels qui manquen de recursos; aquesta jurisprudència ha deixat clarament establerta la responsabilitat pública en aquest sentit, com a deure positiu de l'Estat de garantir el dret d'accés a la justícia o, el que és el mateix, a la tutela judicial efectiva com a dret fonamental que és.

Això condueix a l'obligació d'establir mecanismes de control que assegurin l'adequada destinació dels fons públics assignats al servei, de manera que no es beneficiïn dels fons els qui no requereixin cap assistència.

Així doncs, la Llei fixa els criteris bàsics del finançament del servei, el cost del qual ha de ser periòdicament avaluat pels poders públics, que en tot cas han de seguir el principi que el servei d'assistència jurídica gratuïta estigui dignament i suficientment remunerat, i que la seva retribució es faci efectiva en terminis raonables. Tant pel que fa al finançament, com a les regles relatives a la prestació i el funcionament del servei, es conceben amb la flexibilitat i generalitat pròpies d'una norma de rang legal, que han de permetre que el seu desplegament per normes de rang inferior faciliti l'adequat ajust a les canviants situacions econòmiques i socials, de manera que s'eviti la petrificació de l'ordenament i la consagració en normes amb la rigidesa legal de matèries que, per la seva pròpia naturalesa, són susceptibles de successives transformacions en molt poc temps. Aquesta regulació reglamentària es va portar a terme amb caràcter urgent, i com a pas inicial i transitori de l'actual reforma del sistema de justícia gratuïta, mitjançant el Reial decret 108/1995, de 27 de gener, sobre mesures per instrumentar la subvenció estatal a l'assistència jurídica gratuïta.

7. Ordenació competencial

La Llei és, doncs, respectuosa amb l'ordenació competencial que deriva de la nostra norma fonamental i dels estatuts d'autonomia, i explicita els títols competencials que, de conformitat amb les regles 3a, 5a, 6a i 18a de l'article 149.1 de la Constitució espanyola, habiliten l'Estat per establir la nova regulació, i permet que aquesta es pugui complementar amb naturalitat amb les normes que dictin les comunitats autònomes en l'exercici de les seves competències estatutàries.

CAPÍTOL I

Dret a l'assistència jurídica gratuïta

Article 1. *Objecte de la Llei.*

Aquesta Llei té per objecte determinar el contingut del dret a l'assistència jurídica gratuïta a què es refereix l'article 119 de la Constitució i regular el procediment per al seu reconeixement i efectivitat.

Les disposicions d'aquesta Llei són d'aplicació general en tot tipus de processos judicials, inclosos els recursos d'empara constitucional, així com l'assessorament previ al procés que preveu l'article 6.1.

Article 2. *Àmbit personal d'aplicació.*

En els termes i amb l'abast que preveuen aquesta Llei i els tractats i convenis internacionals sobre la matèria en els quals Espanya és part, tenen dret a l'assistència jurídica gratuïta:

- a) Els ciutadans espanyols, els nacionals dels altres estats membres de la Unió Europea i els estrangers que resideixin legalment a Espanya, si acrediten insuficiència de recursos per litigar.
- b) Les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social, en tot cas.
- c) Les següents persones jurídiques si acrediten insuficiència de recursos per litigar:

1r Associacions d'utilitat pública, que preveu l'article 4t de la Llei 191/1964, de 24 de desembre, reguladora de les associacions.

2n Fundacions inscrites en el registre administratiu corresponent.

d) En l'ordre jurisdiccional social, per a la defensa en judici, a més, els treballadors i els beneficiaris del sistema de Seguretat Social.

e) En l'ordre jurisdiccional penal, tenen dret a l'assistència lletrada i a la defensa i representació gratuïtes, els ciutadans estrangers que acreditin insuficiència de recursos per litigar, encara que no resideixin legalment en el territori espanyol.

f) En l'ordre contenciós administratiu, així com en la via administrativa prèvia, els ciutadans estrangers que acreditin insuficiència de recursos per litigar, encara que no resideixin legalment en el territori espanyol, tenen dret a l'assistència lletrada i a la defensa i representació gratuïta en tots els processos relatius a la seva sol·licitud d'asil.

Article 3. *Requisits bàsics.*

1. Es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta a les persones físiques amb uns recursos i ingressos econòmics, computats anualment per tots els conceptes i per unitat familiar, que no superin el doble del salari mínim interprofessional vigent en el moment de fer la sol·licitud.

2. Constitueixen modalitats d'unitat familiar les següents:

a) La integrada pels cònjuges no separats legalment i, si n'hi ha, els fills menors llevat dels que estiguin emancipats.

b) La formada pel pare o la mare i els fills que reuneixin els requisits a què es refereix la regla anterior.

3. Tanmateix, els mitjans econòmics poden ser valorats individualment si el sol·licitant acredita l'existència d'interessos familiars contraposats en el litigi per al qual se sol·licita l'assistència.

4. El dret a l'assistència jurídica gratuïta només es pot reconèixer als qui litiguen en defensa de drets o interessos propis.

5. En el supòsit de l'apartat 2 de l'article 6, no és necessari que el detingut o pres acreditat prèviament que no té recursos, sense perjudici que si no se li reconeix posteriorment el dret a l'assistència jurídica gratuïta, aquest ha d'abonar a l'advocat els honoraris meritats per la seva intervenció.

6. Si es tracta de les persones jurídiques esmentades a l'apartat c) de l'article anterior, s'entén que hi ha insuficiència de recursos econòmics per litigar si la seva base imposable en l'impost de societats és inferior a la quantitat equivalent al triple del salari mínim interprofessional en còmput anual.

Article 4. *Exclusió per motius econòmics.*

A l'efecte de comprovar la insuficiència de recursos per litigar, s'ha de tenir en compte a més de les rendes i altres béns patrimonials o circumstàncies que declari el sol·licitant, els signes externs que manifestin la seva capacitat econòmica real, i s'ha de negar el dret a l'assistència jurídica gratuïta si els signes desmenteixen la declaració del sol·licitant i revelen amb evidència que aquest disposa de mitjans econòmics que superen el límit que fixa la Llei.

La circumstància que el sol·licitant sigui propietari de l'habitatge en què resideix habitualment no constitueix per si sola un obstacle per al reconeixement del dret, sempre que aquell no sigui sumptuari.

Article 5. *Reconeixement excepcional del dret.*

Tenint en compte les circumstàncies de família del sol·licitant, el nombre de fills o familiars a càrrec seu, l'estat de salut, les obligacions econòmiques que té, els costos

derivats de la iniciació del procés o altres de naturalesa anàloga, avaluades objectivament, la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta davant la qual es presenta la sol·licitud pot concedir excepcionalment, mitjançant una resolució motivada, el reconeixement del dret a les persones amb uns recursos i ingressos, encara que superin els límits que preveu l'article 3, que no excedeixen el quàdruple del salari mínim interprofessional.

En aquests casos, la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta corresponent ha de determinar expressament quins beneficis dels que preveu l'article 6, i en quina proporció, són aplicables al sol·licitant.

Article 6. *Contingut material del dret.*

El dret a l'assistència jurídica gratuïta comprèn les prestacions següents:

1. Assessorament i orientació gratuïts previs al procés als qui pretenguin reclamar la tutela judicial dels seus drets i interessos, quan tinguin per objecte evitar el conflicte processal, o analitzar la viabilitat de la pretensió.

2. Assistència d'un advocat al detingut o pres que no en tingui designat cap, per a qualsevol diligència policial que no sigui conseqüència d'un procediment penal en curs o en la primera compareixença davant un òrgan jurisdiccional, o quan aquesta es porti a terme per mitjà de l'auxili judicial i el detingut o pres no hagi designat un lletrat en el lloc on es presti.

3. Defensa i representació gratuïtes per un advocat i procurador en el procediment judicial, quan la intervenció d'aquests professionals sigui legalment preceptiva o, quan tot i no ser-ho, sigui expressament requerida pel jutjat o tribunal mitjançant una interlocutòria motivada per garantir la igualtat de les parts en el procés.

4. Inserció gratuïta d'anuncis o edictes, en el curs del procés, que preceptivament s'hagin de publicar en diaris oficials.

5. Exempció del pagament de dipòsits necessaris per a la interposició de recursos.

6. Assistència pericial gratuïta en el procés a càrrec del personal tècnic adscrit als òrgans jurisdiccionalis o, si no, a càrrec de funcionaris, organismes o serveis tècnics dependents de les administracions públiques.

Excepcionalment, i quan per inexistència de tècnics en la matèria de què es tracti no sigui possible l'assistència pericial de perits dependents dels òrgans jurisdiccionalis o de les administracions públiques, aquesta s'ha de portar a terme, si el jutge o tribunal ho consideren pertinent en una resolució motivada, a càrrec de perits que, per insaculació, siguin designats entre els tècnics privats que corresponguin.

7. Obtenció gratuïta de còpies, testimonis, instruments i actes notarialis, en els termes que preveu l'article 130 del Reglament notarial.

8. Reducció del 80 per 100 dels drets aranzelaris que corresponguin per l'atorgament d'escriptures públiques i per l'obtenció de còpies i testimonis notarialis no previstos en el número anterior, quan tinguin relació directa amb el procés i siguin requerits per l'òrgan judicial en el curs d'aquest, o serveixin per a la fonamentació de la pretensió del beneficiari de la justícia gratuïta.

9. Reducció del 80 per 100 dels drets aranzelaris que corresponguin per l'obtenció de notes, certificacions, anotacions, assentaments i inscripcions en els registres de la propietat i mercantil, quan tinguin relació directa amb el procés i siguin requerits per l'òrgan judicial en el curs d'aquest, o serveixin per a la fonamentació de la pretensió del beneficiari de la justícia gratuïta.

10. Els drets aranzelaris a què es refereixen els apartats 8 i 9 d'aquest article no es perceben si l'interessat acredita ingressos per sota del salari mínim interprofessional.

Article 7. Extensió temporal.

1. L'assistència jurídica gratuïta en el transcurs d'una mateixa instància s'estén a tots els seus tràmits i incidències, inclosa l'execució, però no es pot aplicar a un procés diferent.

2. El dret a l'assistència jurídica gratuïta s'ha de mantenir per a la interposició i tràmits successius dels recursos contra les resolucions que posin fi al procés en la instància corresponent, i s'ha d'aplicar en aquest cas el que disposa l'article 32 d'aquesta Llei.

3. Quan la competència per al coneixement dels recursos a què es refereix l'apartat anterior correspongui a un òrgan jurisdiccional la seu del qual estigui en una localitat diferent, el jutjat o tribunal, una vegada rebut l'expedient judicial, ha de requerir als respectius col·legis la designació d'un advocat i procurador d'ofici que exercixin en aquesta seu jurisdiccional.

Article 8. Insuficiència econòmica sobrevinguda.

No es reconeix el dret a l'assistència jurídica gratuïta a l'actor una vegada presentada la demanda, o al demandat una vegada formulada la resposta, llevat que en la sol·licitud acrediti davant la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta que les circumstàncies i condicions necessàries per obtenir aquell van sobrevenir amb posterioritat a la demanda o resposta, respectivament.

Quan l'actor o el demandat pretenguin el reconeixement del dret en la segona instància sense haver-lo sol·licitat en la primera, han d'acreditar davant la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta que les circumstàncies i condicions necessàries van sobrevenir en el curs de la primera instància o amb posterioritat a aquesta.

La mateixa regla és aplicable a qui pretengui el reconeixement del dret per interposar o seguir el recurs de cassació respecte a la segona instància.

CAPÍTOL II**Competència i procediment per al reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta****Article 9. Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta.**

A cada capital de província, a les ciutats de Ceuta i Melilla i a cada illa en què hi hagi un o més partits judicials, s'ha de constituir una comissió d'assistència jurídica gratuïta, com a òrgan responsable, en el seu àmbit territorial corresponent, d'efectuar el reconeixement del dret que regula aquesta Llei.

Article 10. Composició de les comissions d'assistència jurídica gratuïta.

1. Les comissions d'assistència jurídica gratuïta estan presidides per un membre del Ministeri Fiscal, designat pel fiscal en cap del tribunal superior de justícia o de l'audiència provincial, i integrades a més pel degà del col·legi d'advocats i el del col·legi de procuradors, o l'advocat o el procurador que ells designin, i per dos membres que designin les administracions públiques de les quals depenen, i un d'ells actua com a secretari.

2. En les comissions d'assistència jurídica gratuïta que depenen de l'Administració General de l'Estat, els membres als quals es refereix l'últim incís de l'apartat anterior són els següents: un advocat de l'Estat i un funcionari del Ministeri de Justícia i Interior pertanyent a cossos o escales del grup A, que a més actua com a secretari.

A les províncies on hi ha més d'un col·legi d'advocats o de procuradors, el representant d'aquestes corporaci-

ons a la comissió s'ha de designar de comú acord pels degans d'aquells.

Quan el volum d'assumptes o altres circumstàncies justificades ho aconsellin, es poden crear delegacions de la comissió provincial d'assistència jurídica gratuïta, amb la composició i àmbit d'actuació que es determinin per reglament i garantint, en tot cas, l'homogeneïtat de criteris per reconèixer el dret a l'assistència jurídica gratuïta.

Article 11. Funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta.

El funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta s'ha d'ajustar al que estableix la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, per als òrgans col·legiats.

El Ministeri de Justícia i Interior ha de prestar el suport administratiu i el suport tècnic necessaris per al funcionament de les comissions que depenen de l'Administració General de l'Estat.

Els col·legis d'advocats i de procuradors han de posar a disposició de les comissions d'assistència jurídica gratuïta la llista de col·legiats exercents adscrits als serveis de justícia gratuïta, amb indicació, si s'escau, d'especialitzacions.

Article 12. Sol·licitud del dret.

El reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta l'han d'instar els sol·licitants davant el col·legi d'advocats del lloc on hi hagi el jutjat o tribunal que ha de conèixer del procés principal per al qual aquell se sol·licita, o davant el jutjat del seu domicili. En aquest últim cas, l'òrgan judicial ha de traslladar la petició al col·legi d'advocats territorialment competent.

Quan hi hagi concurrència de litigants en un procés, el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta ha de ser instat individualment per cadascun dels interessats.

Quan, d'acord amb les lleis processals, els sol·licitants hagin de litigar sota una sola defensa o representació, s'han de computar, a efectes del reconeixement del dret, la totalitat dels ingressos i havers patrimonials dels sol·licitants. En aquest cas, si s'acredita que els ingressos i havers patrimonials de cadascun dels sol·licitants no sobrepassen el doble del salari mínim interprofessional, s'ha de procedir a nomenar un advocat i, si s'escau, un procurador del torn d'ofici que han d'assumir la representació i defensa conjunta de tots ells.

Si s'acredita que els ingressos i havers patrimonials de cadascun dels sol·licitants superen el doble del salari mínim interprofessional però no arriben al quàdruple, la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta pot determinar quins dels beneficis que estableix l'article 6 s'atorguen als sol·licitants.

Article 13. Requisits de la sol·licitud.

A la sol·licitud s'hi han de fer constar, juntament amb els documents que es determinin per reglament per a la seva acreditació, les dades que permetin apreciar la situació econòmica de l'interessat i dels integrants de la unitat familiar, les circumstàncies personals i familiars, la pretensió que es vol fer valer i la part o parts contràries en el litigi, si n'hi ha.

Article 14. Esmena de deficiències.

Si el col·legi d'advocats constata que hi ha deficiències en la sol·licitud o que la documentació presentada és insuficient, ho ha de comunicar a l'interessat i ha de fixar amb precisió els defectes o les mancances que s'hi han

advertit i les conseqüències de la falta d'esmena, i l'han de requerir perquè la completi dins el termini de deu dies hàbils.

Transcorregut aquest termini sense que s'hagi aportat la documentació requerida, el col·legi d'advocats ha d'arxivar la petició.

Article 15. *Designacions provisionals i trasllats.*

Si de la sol·licitud i dels documents justificatius resulta acreditat que el peticionari està inclòs en l'àmbit definit a l'article 2 d'aquesta Llei, el col·legi d'advocats, solucionats els defectes advertits, ha de procedir en el termini màxim de quinze dies, comptats a partir de la recepció de la sol·licitud per l'esmentat col·legi o de l'esmena dels defectes, a la designació provisional d'un advocat, cosa que ha de comunicar immediatament al col·legi de procuradors a fi que, en cas que sigui preceptiu, en el termini màxim de tres dies, es designi un procurador que n'assumeixi la representació.

En cas que el col·legi d'advocats consideri que el peticionari no compleix les condicions, o que la pretensió principal que conté la sol·licitud és manifestament insostenible o que no té fonament, ha de notificar en el termini de cinc dies al sol·licitant que no ha fet el nomenament provisional d'advocat que preveu el paràgraf anterior i traslladar la sol·licitud a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta.

L'expedient corresponent i les designacions provisionals efectuades s'han de traslladar en el termini de tres dies a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta als efectes de la seva verificació i resolució.

En cas que el col·legi d'advocats no hi dicti cap resolució en el termini de quinze dies, el sol·licitant pot reiterar la sol·licitud davant la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, la qual, de manera immediata, ha de sol·licitar l'expedient al col·legi d'advocats i ordenar, alhora, la designació provisional d'un advocat i procurador, si aquest és preceptiu, i seguir, posteriorment, el procediment que fixa l'article 17 d'aquesta Llei.

Article 16. *Suspensió del curs del procés.*

La sol·licitud de reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta no suspèn el curs del procés.

No obstant això, a fi d'evitar que el transcurs dels terminis pugui provocar la preclusió d'un tràmit o la indefensió de qualsevol de les parts, el jutge, d'ofici o a petició de les parts, pot decretar-ne la suspensió fins que es produeixi la decisió sobre el reconeixement o la denegació del dret a litigar gratuïtament, o la designació provisional d'un advocat i procurador si la seva intervenció és preceptiva o requerida en interès de la justícia.

Quan la presentació de la sol·licitud de reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta es realitzi abans de començar el procés i l'acció pugui resultar perjudicada pel transcurs dels terminis de prescripció, aquesta queda interrompuda sempre que dins els terminis establerts en aquesta Llei no sigui possible nomenar al sol·licitant un advocat i, si és preceptiu, un procurador del torn d'ofici que exerceixin l'acció en nom del sol·licitant.

El còmput del termini de prescripció es reprèn des de la notificació al sol·licitant de la designació provisional d'un advocat pel col·legi d'advocats o, si s'escau, des de la notificació del reconeixement o denegació del dret per la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta i, en tot cas, en el termini de dos mesos des de la presentació de la sol·licitud.

En el supòsit que aquesta petició hagi estat denegada, sigui clarament abusiva i únicament estigui preordenada a dilatar els terminis, l'òrgan judicial que conegui de la causa pot computar els terminis en els estrictes termes legalment previstos, amb totes les conseqüències que en derivin.

Article 17. *Resolució i notificació.*

Per verificar l'exactitud i realitat de les dades econòmiques declarades pel sol·licitant del dret a l'assistència jurídica gratuïta, la Comissió pot realitzar les comprovacions i sol·licitar la informació que consideri necessàries. En especial, pot requerir a l'Administració tributària corresponent la confirmació de l'exactitud de les dades de caràcter tributari que constin en la documentació d'aquesta naturalesa presentada amb la sol·licitud. La Comissió també pot oir la part o parts contràries en el plet o contra les quals es pretén exercir l'acció, quan siguin conegudes i s'estimi que poden aportar dades per conèixer la situació econòmica real del sol·licitant.

La Comissió, una vegada efectuades les comprovacions, ha de dictar resolució, en el termini màxim de trenta dies, comptats a partir de la recepció de l'expedient per la Comissió, en què reconegui o denegui el dret a l'assistència jurídica gratuïta i, en el cas que preveu l'article 5, determinant quins dels beneficis són aplicables a la sol·licitud. Transcorregut aquest termini sense que la Comissió hagi emès resolució expressa sobre la sol·licitud, queden ratificades les decisions prèviament adoptades pel col·legi d'advocats i el col·legi de procuradors, sense perjudici de l'obligació d'emetre resolució de l'òrgan esmentat de conformitat amb el que disposa la Llei de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

La resolució s'ha de notificar en el termini comú de tres dies al sol·licitant, al col·legi d'advocats i, si s'escau, al col·legi de procuradors, i també a les parts interessades, i s'ha de comunicar al jutjat o tribunal que estigui coneixent del procés, o al jutge degà de la localitat si aquell no s'ha iniciat.

Si el col·legi d'advocats no ha dictat cap resolució, el silenci de la Comissió és positiu, i el jutge o tribunal han de procedir a petició de l'interessat que conegui del procés o si la sol·licitud es realitza amb anterioritat a la iniciació d'aquest el jutge degà competent, a declarar el dret en la seva integritat i a requerir als col·legis professionals la designació provisional d'un advocat i procurador, si s'escau. Això sense perjudici del que resulti de les eventuals impugnacions contra aquesta presumpta estimació.

Article 18. *Efectes de la resolució.*

El reconeixement del dret implica la confirmació de les designacions d'advocat i de procurador efectuades provisionalment pels col·legis professionals.

Si, en canvi, la Comissió desestima la pretensió, les designacions que eventualment s'hagin realitzat queden sense efecte i el peticionari ha d'abandonar, si s'escau, els honoraris i drets econòmics ocasionats per la intervenció dels professionals designats amb caràcter provisional, en els mateixos termes que preveu l'article 27 d'aquesta Llei.

Article 19. *Revocació del dret.*

La declaració errònia, el falsejament o ocultació de dades pels sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta, que hagin estat determinants per al reconeixement del dret, donen lloc, en tot cas, a la seva revocació per part de la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, que, a aquests fins, té potestats de revisió d'ofici.

La revocació que preveu el paràgraf anterior comporta l'obligació del pagament de tots els honoraris d'advocat i procurador meritats des de la concessió del dret, així com la quantitat equivalent al cost de les altres prestacions obtingudes per la concessió, sense perjudici de les responsabilitats d'un altre ordre que, si s'escau, corresponguin.

Article 20. Impugnació de la resolució.

Els qui siguin titulars d'un dret o d'un interès legítim poden impugnar les resolucions que, de manera definitiva, reconeixin o deneguin el dret a l'assistència jurídica gratuïta.

La impugnació, per a la qual no és preceptiva la intervenció d'un lletrat, s'ha de realitzar per escrit i de forma motivada, en el termini de cinc dies des de la notificació de la resolució o des que hagi estat coneguda per qualsevol dels legitimats per interposar-la, davant el secretari de la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta. Aquest ha de remetre l'escrit d'impugnació, juntament amb l'expedient corresponent a la resolució impugnada i una certificació d'aquesta, al jutjat o tribunal competent o al jutge degà per al seu repartiment, si el procediment no s'ha iniciat.

Un cop rebut l'escrit d'impugnació i els documents i la certificació a què es refereix el paràgraf anterior, el jutge o tribunal ha de citar a dia cert les parts i l'advocat de l'Estat o el lletrat de la comunitat autònoma corresponent quan en depengui la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, dins dels vuit dies següents i, després d'oïr-los i practicar la prova que consideri pertinent en el termini dels cinc dies següents, ha de dictar una interlocutòria en el termini dels cinc dies següents en què mantingui o revoqui la resolució impugnada.

El jutge o tribunal competent per conèixer de la impugnació, en la interlocutòria que resolgui sobre aquesta pot imposar a qui l'hagi promogut de manera temerària o amb abús de dret una sanció pecuniària de cinc mil a cinquanta mil pessetes.

Contra la interlocutòria dictada pel jutge o tribunal, no s'hi pot interposar cap recurs.

Article 21. Requeriment judicial de designació d'advocat i procurador.

Si, de conformitat amb la legislació processal, l'òrgan judicial que conegui del procés considera que, per les circumstàncies o la urgència del cas, és necessari assegurar de manera immediata els drets de defensa i representació de les parts, i alguna d'aquestes manifesta que no té recursos econòmics, ha de dictar una resolució motivada en què requereixi als col·legis professionals el nomenament provisional d'un advocat i d'un procurador, quan les designacions no s'hagin fet amb anterioritat.

La resolució s'ha de comunicar pel mitjà més ràpid possible als col·legis d'advocats i de procuradors, i s'ha de tramitar a continuació la sol·licitud segons el que preveuen els articles precedents.

CAPÍTOL III**Organització dels serveis d'assistència lletrada, defensa i representació gratuïtes****Article 22. Gestió col·legial dels serveis d'assistència lletrada, de defensa i de representació gratuïtes.**

Els consells generals de l'advocacia espanyola i dels col·legis de procuradors dels tribunals d'Espanya i els seus col·legis respectius han de regular i organitzar, a través de les juntes de govern, els serveis d'assistència lletrada i de defensa i representació gratuïtes, i han de garantir, en tot cas, la seva prestació continuada i atenent criteris de funcionalitat i d'eficiència en l'aplicació dels fons públics posats a la seva disposició.

Els col·legis d'advocats han d'implantar serveis d'assessorament als peticionaris d'assistència jurídica gratuïta, amb la finalitat d'orientar i canalitzar les seves previsions. L'assessorament té, en tot cas, caràcter gratuït per als sol·licitants.

Els col·legis d'advocats han de facilitar als sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta la informació necessària en relació amb el compliment dels requisits per a la seva concessió, així com l'auxili en la redacció de les sol·licituds corresponents.

Article 23. Autonomia professional i disciplina col·legial.

Els professionals inscrits en els serveis de justícia gratuïta, als quals es refereix aquesta Llei, han d'exercir la seva activitat amb llibertat i independència de criteri, amb subjecció a les normes deontològiques i a les normes que disciplinen el funcionament dels serveis col·legials de justícia gratuïta.

Article 24. Distribució per torns.

Els col·legis professionals han d'establir sistemes de distribució objectiva i equitativa dels diferents torns i mitjans per a la designació dels professionals d'ofici. Els sistemes han de ser públics per a tots els col·legiats i poden ser consultats pels sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta.

Els col·legis d'advocats, llevat d'aquells en els quals per les reduïdes dimensions de l'activitat no sigui necessari, han de constituir torns de guàrdia permanent per a la prestació del servei d'assistència lletrada al detingut.

Article 25. Formació i especialització.

El Ministeri de Justícia i Interior, amb l'informe previ dels consells generals de l'advocacia i dels col·legis de procuradors dels tribunals d'Espanya, ha d'establir els requisits generals mínims de formació i especialització necessaris per prestar els serveis d'assistència jurídica gratuïta, per tal d'assegurar un nivell de qualitat i de competència professional que garanteixi el dret constitucional a la defensa. Aquests requisits són de compliment obligat per a tots els col·legis professionals, sense perjudici dels requisits complementaris que puguin establir les comunitats autònomes competents.

Article 26. Responsabilitat patrimonial.

Pel que fa al funcionament dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, els col·legis d'advocats i de procuradors estan subjectes als mateixos principis de responsabilitat patrimonial que estableix per a les administracions públiques la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

CAPÍTOL IV**Designació d'advocat i de procurador d'ofici****Article 27. Efectes del reconeixement del dret.**

El reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta comporta la designació d'un advocat i, quan sigui necessari, d'un procurador d'ofici, sense que en cap cas puguin actuar simultàniament un advocat d'ofici i un procurador lliurement elegit, o viceversa, llevat que el professional de lliure elecció renunciï per escrit a percebre els seus honoraris o drets davant el titular del dret a l'assistència jurídica gratuïta i davant el col·legi en el qual està inscrit.

Si el dret no és reconegut, els professionals intervenors poden percebre dels defensats o representats els honoraris corresponents a les actuacions practicades.

Article 28. Renúncia a la designació.

No obstant el que preveu l'article anterior, els qui tinguin dret en els termes que preveu aquesta Llei a l'assistència jurídica gratuïta poden renunciar expressament a la designació d'un advocat i procurador d'ofici, i poden nomenar lliurement professionals de la seva confiança, aspecte que ha de constar expressament a la sol·licitud, renúncia que afecta simultàniament l'advocat i el procurador.

La renúncia posterior a la designació que, així mateix, ha d'afectar simultàniament l'advocat i el procurador designats d'ofici, ha de ser comunicada expressament a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta i als corresponents col·legis professionals i no implica la pèrdua de les altres prestacions reconegudes en la concessió del dret d'assistència jurídica gratuïta.

Article 29. Especialitats de l'ordre jurisdiccional penal.

En l'ordre penal s'han d'aplicar, a més de les regles que conté aquesta Llei, les garanties que preveu la Llei d'enjudiciament criminal per tal d'assegurar, en tot cas, el dret a la defensa des del mateix moment de la detenció.

Article 30. Aplicació de fons públics.

La intervenció de professionals designats d'ofici per a l'assistència, defensa i representació gratuïta només pot ser retribuïda amb càrrec als fons públics que preveu l'article 37, quan hi hagi el reconeixement exprés del dret a l'assistència jurídica gratuïta efectuat en els termes que preveu aquesta Llei.

Article 31. Obligacions professionals.

Els advocats i procuradors designats han d'exercir les funcions d'assistència i representació de forma real i efectiva fins a l'acabament del procés en la instància judicial de què es tracti i, si s'escau, l'execució de les sentències, si les actuacions processals en aquesta es produeixen dins els dos anys següents a la resolució judicial dictada en la instància, sense perjudici de l'efecte de les causes de renúncia o excusa que preveu la Llei.

Només en l'ordre penal els advocats designats poden excusar-se de la defensa. Per a això hi ha d'haver un motiu personal i just, que ha de ser apreciat pels degans dels col·legis.

L'excusa s'ha de formular dins el termini de tres dies des de la notificació de la designació i s'ha de resoldre en el termini de cinc dies des de la seva presentació.

Article 32. Insostenibilitat de la pretensió.

Quan l'advocat designat per a un procés consideri insostenible la pretensió que pretén fer-se valer, ho ha de comunicar a la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta, dins els sis dies següents a la seva designació, i ha d'exposar els motius jurídics en els quals fonamenta la decisió. Transcorregut aquest termini sense que es produeixi la comunicació, o sense que l'advocat en demani la interrupció per falta de la documentació necessària per avaluar la pretensió, aquest està obligat a assumir la defensa.

Llevat del que disposa l'article anterior, la defensa de l'acusat o imputat és obligatòria.

Article 33. Tramitació.

1. Sol·licitada per l'advocat la interrupció del termini que preveu l'article anterior, per falta de la documentació necessària, la Comissió ha de requerir l'interessat perquè la presenti dins el termini màxim de deu dies.

Transcorregut aquest termini sense que l'interessat hagi presentat la documentació, la Comissió ha d'arxivar la sol·licitud.

Presentada la documentació, aquesta s'ha d'aportar a l'advocat, i es reprèn el termini per analitzar la viabilitat de la pretensió.

Si la Comissió estima que la documentació de què disposa l'advocat, en el moment de la sol·licitud, és suficient per analitzar la viabilitat de la pretensió principal, ha d'admetre la sol·licitud d'interrupció, i s'ha de reprendre el termini per a formulació de la insostenibilitat des de la notificació de la resolució d'inadmissió.

2. Formulada la insostenibilitat de la pretensió, la Comissió ha de sol·licitar al col·legi d'advocats un dictamen sobre la seva viabilitat, que s'ha d'emetre en el termini de sis dies.

També s'ha de sol·licitar un informe fonamentat del Ministeri Fiscal quan el dictamen del col·legi d'advocats coincideixi amb el de l'advocat designat. El dit informe s'ha d'emetre en el termini de sis dies.

Article 34. Nomenament d'un segon advocat.

Si el col·legi d'advocats o el Ministeri Fiscal consideren defensable la pretensió, s'ha de procedir al nomenament d'un segon advocat. Els dictàmens emesos pel col·legi d'advocats i pel Ministeri Fiscal han de ser aportats al nou advocat, per al qual és obligatòria la defensa.

En cas que el col·legi d'advocats i el Ministeri Fiscal estimin indefensable la pretensió, la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta ha de desestimar la sol·licitud.

Article 35. Insostenibilitat en via de recurs.

El mateix procediment que preveuen els articles anteriors s'ha de seguir quan es tracti d'interposar recursos contra resolucions que hagin posat fi al procés en la instància corresponent, si l'advocat del recurrent considera inviable la pretensió.

El còmput del termini per a la interposició dels recursos queda suspès fins que es resolgui materialment la viabilitat de la pretensió.

En l'ordre penal i respecte als condemnats no es pot formular la insostenibilitat de la pretensió.

Article 36. Reintegració econòmic.

1. Si en la sentència que posi fi al procés hi ha un pronunciament sobre costes a favor de qui va obtenir el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta o de qui el tingui legalment reconegut, la part contrària ha d'abonar les costes causades en la defensa d'aquella.

2. Quan en la sentència que posi fi al procés sigui condemnat a costes qui hagi obtingut el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta o qui el tingui legalment reconegut, aquest està obligat a pagar les causades en defensa seva i les de la part contrària, si dins dels tres anys següents a la terminació del procés millora econòmicament, i mentrestant queda interrompuda la prescripció de l'article 1.967 del Codi civil. Es considera que ha millorat econòmicament si els seus ingressos i recursos econòmics per tots els conceptes superen el doble del mòdul que preveu l'article 3, o si s'han alterat substancialment les circumstàncies i condicions que s'han tingut en compte per reconèixer el dret de conformitat amb aquesta Llei.

3. Quan la sentència que posi fi al procés no contingui un pronunciament exprés en costes i venci en el plet el beneficiari de la justícia gratuïta, aquest ha de pagar les costes causades en defensa seva, sempre que no excedeixin la tercera part del que n'hagi obtingut. Si l'excedeixen, s'han de reduir a l'import de la tercera part, i s'han d'atendre a prorrata les seves diverses partides.

4. Quan es reconegui el dret a l'assistència jurídica gratuïta per a processos en els quals sigui procedent la petició de «litis expensae» i aquestes siguin concedides en resolució ferma a favor de la part que litiga amb el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta, el lletrat i procurador interventors poden exigir a aquesta el pagament dels seus honoraris, fins a l'import total de la partida aprovada judicialment per a aquest concepte.

5. Obtingut el pagament pels professionals designats d'ofici de conformitat amb les regles que preveuen els apartats anteriors, estan obligats a retornar les quantitats eventualment percebudes amb càrrec a fons públics per la seva intervenció en el procés.

Per calcular els seus honoraris i drets, cal atènyer-se a les normes sobre honoraris d'advocats de cada col·legi, així com als aranzels dels procuradors vigents en el moment de la substanciació del procés.

CAPÍTOL V

Subvenció i supervisió dels serveis d'assistència jurídica gratuïta

Article 37. *Subvenció.*

El Ministeri de Justícia i Interior ha de subvencionar, amb càrrec a les seves dotacions pressupostàries, la implantació i prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta pels col·legis d'advocats i de procuradors.

L'import de la subvenció s'ha d'aplicar fonamentalment a retribuir les actuacions professionals que preveuen els apartats 1 a 3 de l'article 6 d'aquesta Llei, quan tinguin com a destinataris els qui hagin obtingut el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta.

Article 38. *Despeses de funcionament.*

L'import màxim de la subvenció que poden destinar els col·legis professionals a atendre el funcionament operatiu dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, de les unitats encarregades de l'assessorament i l'orientació previs al procés als ciutadans i de la qualificació provisional de les pretensions sol·licitades, no pot superar en cap cas el 8 per 100 del crèdit total consignat en el pressupost de cada exercici.

Article 39. *Gestió col·legial de la subvenció.*

Els consells generals de l'advocacia espanyola i dels col·legis dels procuradors dels tribunals d'Espanya han de distribuir entre els col·legis d'advocats i de procuradors l'import de la subvenció que correspongui a l'activitat exercida per cadascun.

Els consells generals i els col·legis, com a entitats col·laboradores per a la gestió de la subvenció, estan sotmesos a les obligacions establertes per als esmentats subjectes per la Llei general pressupostària.

Article 40. *Retribució per barem.*

Atenent la tipologia de procediments en els quals intervinguin els professionals designats d'ofici, s'han d'establir, amb l'informe previ del Consell General de l'Advocacia Espanyola i del Consell General dels Col·legis dels Procuradors dels Tribunals d'Espanya, les bases econòmiques i mòduls de compensació per la prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.

Article 41. *Queixes i denúncies.*

Les comissions d'assistència jurídica gratuïta han de traslladar als col·legis professionals corresponents al seu àmbit territorial les queixes o denúncies formulades com

a conseqüència de les actuacions dels professionals encarregats dels serveis col·legials d'assistència jurídica gratuïta, sense perjudici de les actuacions judicials que siguin procedents.

Els col·legis estan obligats a comunicar a les comissions les resolucions i mesures adoptades com a conseqüència dels expedients disciplinaris que, si s'escau, siguin incoats. Les resolucions poden ser objecte de recurs per les comissions.

CAPÍTOL VI

Règim disciplinari

Article 42. *Correccions disciplinàries.*

El règim disciplinari dels advocats i procuradors dels serveis d'assistència jurídica gratuïta es regeix per les mateixes regles establertes amb caràcter general per a l'exercici d'aquestes professions, amb les especialitats següents:

a) La percepció indeguda d'honoraris, drets o beneficis econòmics té sempre la consideració de falta molt greu.

b) La imposició de sancions per infraccions greus o molt greus, relacionades amb les actuacions dutes a terme en aplicació del que estableix aquesta Llei, comporta, en tot cas, l'exclusió del professional dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.

Article 43. *Separació cautelar.*

Obert un expedient disciplinari per un col·legi professional com a conseqüència de queixes o denúncies formulades pels usuaris dels serveis d'assistència jurídica gratuïta, i quan la gravetat dels fets denunciats ho aconselli, es pot acordar la separació cautelar del servei del professional presumptament responsable d'aquells fets, per un període màxim de sis mesos fins que es resolgui l'expedient disciplinari incoat a aquest efecte.

CAPÍTOL VII

Aplicació a Espanya de tractats i convenis internacionals sobre assistència jurídica gratuïta

Article 44. *Autoritat central.*

El Ministeri de Justícia i Interior, a través de l'autoritat central receptora de l'aplicació a Espanya del Conveni europeu relatiu a la transmissió de sol·licituds d'assistència jurídica gratuïta de 27 de gener de 1977 i del Conveni de L'Haia d'accés internacional a la Justícia de 25 d'octubre de 1980, ha de formular davant les comissions d'assistència jurídica gratuïta les sol·licituds de justícia gratuïta formulades a l'empara dels convenis esmentats.

Article 45. *Tramitació.*

La tramitació de les sol·licituds de justícia gratuïta a què es refereix l'article anterior s'ha d'ajustar a les regles de procediment que estableix aquesta Llei, amb les excepcions següents:

a) El termini per a la impugnació que preveu l'article 20 és de dos mesos.

b) El termini per a l'esmena de deficiències que preveu l'article 14 és de dos mesos, comptats a partir de la data en què la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta notifiqui la insuficiència documental.

c) Els documents presentats han d'estar redactats o traduïts al castellà i queden dispensats de qualsevol formalitat de legalització o postil·la.

Disposició addicional primera.

1. El capítol I, els articles 9, 10.1, 12 i 16 a 21 del capítol II, els articles 27 a 29 i 31 a 36 del capítol IV, el capítol VII, les disposicions addicionals tercera, quarta i cinquena, i la disposició derogatòria, es dicten a l'empara de les competències que a l'Estat atribueix l'article 149.1.3a, 5a i 6a de la Constitució espanyola, sobre «Relacions internacionals», «Administració de justícia» i «Legislació processal», respectivament.

2. Els articles 25 i 26 del capítol III i el capítol VI, es dicten en virtut de la competència de l'Estat reconeguda a l'article 149.1.18a de la Constitució espanyola, de conformitat amb el qual correspon a aquest dictar les «Bases del règim jurídic de les administracions públiques».

3. Els altres preceptes són aplicables en defecte de normativa específica de les comunitats autònomes que hagin assumit l'exercici efectiu de les competències en matèria de provisió de mitjans per a l'Administració de justícia.

Disposició addicional segona.

Sense perjudici del que disposa l'article 2, la Creu Roja Espanyola té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, sense necessitat d'acreditar insuficiència de recursos per litigar.

El mateix dret assisteix les associacions de consumidors i usuaris, en els termes que preveu l'article 2.2 de la Llei 26/1984, de 19 de juliol, per a la defensa dels consumidors i usuaris.

Disposició addicional tercera.

Els articles que a continuació es relacionen de la Llei d'enjudiciament civil tenen la redacció següent:

1. L'article 844 té la redacció següent:

«Quan l'apel·lant tingui reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, se l'ha de considerar personat dins el termini davant el tribunal superior, si dins del termini de la citació compareix davant d'aquest per si o per mitjà d'una altra persona, i sol·licita la designació d'un advocat i un procurador d'ofici.

La mateixa pretensió pot deduir en fer-li la citació, cas en què ho ha de consignar el secretari a la diligència.

En aquests casos, la designació s'ha de fer de conformitat amb el que preveu la Llei d'assistència jurídica gratuïta i s'han d'entendre amb el procurador nomenat d'ofici totes les actuacions en representació de l'apel·lant.»

2. L'article 1.701 té la redacció següent:

«Si la part recurrent en queixa té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, la designació d'advocat i procurador que el defensin i representin s'ha de fer de conformitat amb el que preveu la Llei d'assistència jurídica gratuïta i el termini de presentació de l'escrit d'interposició del recurs es computa a partir de la comunicació de les designacions, sempre que hi hagi hagut sol·licitud de la part dins els deu dies següents a la notificació de la sentència.»

3. El primer paràgraf de la regla 6a de l'article 1.708 té la redacció següent:

«En els casos en què el recurs de cassació sigui interposat pel lletrat designat en torn d'ofici, sempre

té un termini no inferior als vint dies, comptats des del següent a aquell en què es disposi de les actuacions per fer-ho, i s'interromp, si és necessari, amb aquesta finalitat el termini dels quaranta dies fixats en la citació.»

Disposició addicional quarta.

Els articles i rúbriques que a continuació es relacionen de la Llei d'enjudiciament criminal tenen la redacció següent:

1. El títol IV del llibre I s'anomena «Del dret de defensa i de l'assistència jurídica gratuïta en els judicis criminals».

2. L'article 121 té la redacció següent:

«Tots els qui siguin part en una causa, si no se'ls ha reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, tenen l'obligació de satisfer els drets dels procuradors que els representin, els honoraris dels advocats que els defensin, els dels perits que informin la seva instància i les indemnitzacions dels testimonis que presentin, quan els perits i testimonis, en declarar, hagin formulat la reclamació i el jutge o tribunal l'estimin.

Ni durant la causa ni després d'acabada tenen l'obligació de satisfer les altres costes processals, llevat que hi siguin condemnats.

El procurador que, nomenat pels qui siguin part en una causa, n'hagi acceptat la representació té l'obligació de pagar els honoraris als lletrats de què es valguin els clients per a la seva defensa.

Els qui tinguin reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta poden valer-se d'un advocat i procurador de la seva elecció; però en aquest cas estan obligats a abonar-los els seus honoraris i drets, com es disposa respecte dels que no tinguin reconegut aquest dret, llevat que els professionals de lliure elecció renunciïn a la percepció d'honoraris o drets en els termes que preveu l'article 27 de la Llei d'assistència jurídica gratuïta.»

3. L'últim paràgraf de l'article 875 té la redacció següent:

«Si el recurrent té reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta o apareix declarat insolvent total o parcial, està obligat a respondre de la quantitat referida, si millora econòmicament, tal com disposa l'article 857.»

Disposició addicional cinquena.

L'article 21 de la Llei de procediment laboral, text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril, té la redacció següent:

«1. La defensa per un advocat té caràcter facultatiu en la instància, llevat del que preveu l'article següent, però pot fer-la servir qualsevol dels litigants, cas en què és a càrrec seu el pagament dels honoraris o drets respectius, amb les excepcions que fixa l'article 2, d), de la Llei d'assistència jurídica gratuïta.

2. Si el demandant pretén comparèixer en el judici assistit d'un advocat o representat per un procurador o graduat social col·legiat, ho ha de fer constar a la demanda. Així mateix, el demandat ha de posar aquesta circumstància en coneixement del jutjat o tribunal per escrit, dins els dos dies següents al de la citació per al judici, amb la finalitat que, un cop traslladada aquesta intenció a l'actor, aquest pugui estar representat per un procurador o graduat social col·legiat, designar un advocat en un altre termini igual o sol·licitar-ne la designació a través del

torn d'ofici. La falta de compliment d'aquests requisits suposa la renúncia de la part al dret de valer-se en l'acte de judici d'un advocat, procurador o graduat social col·legiat.

3. Si en qualsevol altra actuació, diferent de l'acte de judici, qualsevol de les parts pretén actuar assistit d'un lletrat, el jutge o tribunal ha d'adoptar les mesures oportunes per garantir la igualtat de les parts.

4. La sol·licitud de designació d'un advocat pel torn d'ofici pels treballadors i els beneficiaris del sistema de Seguretat Social comporta la suspensió dels terminis de caducitat o la interrupció de la prescripció d'accions.»

Disposició transitòria única.

Les sol·licituds de justícia gratuïta, presentades amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, es regeixen per la normativa vigent en el moment de fer la sol·licitud.

Disposició derogatòria única.

Queden derogades totes les disposicions que s'oposin al que estableix aquesta Llei, i en particular:

a) De la Llei d'enjudiciament civil:

- El primer incís del número 4t de l'article 4, quan diu «justícia gratuïta».
- Els articles 13 a 50, tots dos inclusivament.
- Les regles 3a, 4a i 5a de l'article 1.708.
- L'article 1.719.

b) De la Llei d'enjudiciament criminal:

- L'article 119.
- L'article 120.
- Els articles 123 a 140, tots dos inclusivament.
- Els apartats 2, 4 i 5 de l'article 788.
- L'últim paràgraf de l'article 874.
- Els tres primers paràgrafs de l'article 876.

c) Del Reial decret legislatiu 2/1995, de 7 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de procediment laboral:

- Els articles 25 i 26.

d) De la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa de 27 de desembre de 1956:

- L'article 132.

e) L'article 6.3 del Reial decret llei 18/1982, de 24 de setembre, de règim dels fons de garantia de dipòsits de bancs privats, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit.

f) L'article 59.3 del Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de Seguretat Social.

Disposició final primera.

En el termini de sis mesos des de la publicació d'aquesta Llei, el Govern, en l'àmbit de les seves competències, ha de dictar el Reglament general de desplegament de la mateixa Llei, el qual ha de contenir necessàriament els aspectes següents:

- a) Les normes d'organització i funcionament de les comissions d'assistència jurídica gratuïta.
- b) Normalització dels documents que han de presentar els sol·licitants d'assistència jurídica gratuïta.
- c) El procediment per a l'aplicació de la subvenció.
- d) El sistema de determinació de les bases econòmiques i mòduls de compensació amb càrrec a fons públics per la prestació dels serveis d'assistència jurídica gratuïta.
- e) El sistema de provisió de l'assistència pericial gratuïta que preveu l'apartat 6 de l'article 6.

Disposició final segona.

Aquesta Llei entra en vigor al cap de sis mesos de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 10 de gener de 1996.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
FELIPE GONZÁLEZ MÁRQUEZ